«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Ректори Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав», доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор
_____________ Қурбонзода М.Р.
«_03_» ___10___ соли 2024

ХУЛОСАИ

Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав»

ба кори диссертатсионии Холбойзода Фатҳиддин Холбой дар мавзуи «Ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ва татбиқи онҳо дар синфҳои болоии мактабҳои муосири тоҷик», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) доктор аз рӯи ихтисоси 6D010301 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст.

Холбойзода Фатҳиддин Холбой 18.01.1991 дар шаҳри Сарбанд (ҳоло Левакант) дар оилаи коргар ба дунё омадааст. Мавсуф соли 2008 ба Донишгоҳи давлатии Қӯрғонтеппа ба номи Носири Хусрав (ҳозира Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав») дохил шуда, соли 2012 дараҷаи бакалавр ва соли 2014 зинаи магистратураро хатм намудааст.

Соли 2016 ба шуъбаи докторантура (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D010300 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) дар МДТ «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» таҳсил карда, онро соли 2019 бомуваффақият хатм намудааст.

Аз соли 2014 то инҷониб ҳамчун омӯзгори кафедраи педагогикаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав кор мекунад.

Мавзуи диссертатсияи Холбойзода Фатҳиддин Холбой аз таърихи 25.09.2017 бо қарори ҷаласаи №2-и Шурои олимони Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав зери унвони «Ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ва татбиқи онҳо дар синфҳои болоии мактабҳои муосири тоҷик» зери

роҳбарии доктори илмҳои педагогӣ, профессор, академики АТТ Лутфуллозода Муҳаммад тасдиқ гардидааст.

Рисолаи диссертатсионии докторанти (PhD)-и кафедраи педагогикаи факултети педагогика ва варзиши МДТ «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав» Холбойзода Фатҳиддин Холбой дар мавзуи «Ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ва татбиқи онҳо дар синфҳои болоии мактабҳои муосири тоҷик» зери роҳбарии доктори илмҳои педагогӣ, профессор, академики АТТ Лутфуллозода Муҳаммад ба анҷом расидааст.

Қобили зикр аст, ки бо дарназардошти соҳибистиқлол гаштани Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ислоҳоти куллии соҳаи илму маориф дар шароити ҷомеаи навини тоҷикон арзишҳои миллӣ, фарҳангӣ ва маънавӣ, ба вижа осори илмӣ, адабӣ, педагогӣ ва психологии халқ ва мутафаккирони алоҳидаи бузурги он, аҳамият ва муҳиммияти махсусро касб кардааст.

Омӯзиш, таҳлил ва таҳқиқи афкори педагогии халқи тоҷик ва андешаҳои гаронбаҳои таълиму тарбиявии мутафаккирони алоҳидаи бузурги он шароит ва имконият фароҳам меорад, то ин ки, агар аз як тараф, дар раванди таълиму тарбияи насли наврас хусусиятҳои сирф миллӣ ба эътибор гирифта шавад, аз дигар тараф, дар ин замина барои беҳтар намудани сатҳу сифат ва самаранокии ин раванд ва дар амал татбиқ намудани онҳо дар рушди ҷомеаи муосир аҳаммияти бениҳоят назаррасро доро мебошад.

Имрӯз ба тамоми ҷаҳониён аён аст, ки халқи тоҷик соҳиби фарҳанги бою қадима буда, бо мероси илмӣ, адабӣ, фалсафӣ ва фарҳангии хеш ба хазинаи илму фарҳанги ҷаҳонӣ саҳми назаррас гузоштааст. Вале то имрӯз, таърихи афкори педагогии халқи тоҷик ба таври бояду шояд мавриди пажуҳиш қарор нагирифтааст.

Мақсади таҳқиқот аз омӯзиш, таҳлил ва таҳқиқи ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил, мақом ва нақши онҳо дар ташаккул ва рушди инсони комил ва роҳу равиши татбиқи онҳо дар таълиму тарбияи хонандагони синфҳои болоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии муосири тоҷик иборат аст.

Навгонии илмии таҳқиқот дар он ошкор мегардад, ки:

- бори аввал барои ба низоми муайян даровардани ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил дар тарбия ва ба камол расидани шахс, муайян намудани фазилатҳои ахлоқи неки шахсият, ки ба ташаккул ва такомули маънавӣ-ахлоқии инсони комил таъсири мусбат мерасонанд, кӯшиш ба харҷ дода шудааст;

- муҳити сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва илмию фарҳангӣ дар эҷодиёти шоири нимаи дуюми асри XVII ва ибтидои асри XVIII-и тоҷику форс Мирзо Абдулқодири Бедил инъикос ва ақидаҳои педагогии ӯ дар асоси далелҳои таърихӣ ба таври мушаххас ва муфассал баён карда шудааст;

- зарурати таҳлил ва таҳқиқи осори илмию адабӣ, педагогию иҷтимоии шоири ширинкалом ва олиму мутафаккири нимаи дуюми асри XVII ва ибтидои асри XVIII дар ин боб бо далелҳои боэътимод собит карда шудааст, ки омӯзонидан, таълим додан ва мавриди таҳлил қарор додани он дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба рушди илму фарҳанги миллӣ, бою ғанӣ гардонидани ҷаҳони маънавии шахс ва ба пуррагардонии ахлоқи ҷомеа мусоидат менамояд;

- дар заминаи таҳлил ва таҳқиқи осори педагогию иҷтимоии Мирзо Абдулқодири Бедил, аҳамияти татбиқ намудани андешаҳои маънавӣ-ахлоқии ӯ дар шароити ҷомеаи муосири Ҷумҳурии Тоҷикистон дар боби тарбияи маънавӣ-ахлоқии инсон нақши арзишманд мебозад, исбот карда шудааст;

- бо дарназардошти талаботи рушди ҷомеаи муосир ва тағйирёбии афкори маънавӣ, ахлоқӣ ва динии ҷаҳони кунунӣ воқеияти андешаҳои таълиму тарбиявии Мирзо Абдулқодири Бедил, истифодаи таълимоти педагогии шоир дар раванди татбиқи нишондодҳои «Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва баланд бардоштани сифати тарбияи ахлоқии насли ҷавон нишон дода шудааст.

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар он аён мегардад, ки ба омӯзиш, таҳлил ва таҳқиқи минбаъдаи раванди рушди афкори педагогии мутафаккирони бузурги тоҷику форс мусоидат менамояд. Таҳқиқи афкори педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ба пурра сохтани норасоиҳое, ки дар омӯзиши мероси педагогии мутафаккирони гузаштаи тоҷику форси ин давраи таърихӣ мавҷуд аст, барои равшанӣ андохтан ба аксар масоили тарбия, ки то ҳол ҳаматарафа ва амиқ мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор наёфтаанд, мусоидат

менамояд. Натиҷаҳои илмии бадастомада, хулосаҳо ва тавсияҳои методии диссертатсия дар таълими фанни таърихи педагогика, аз тарафи кормандони соҳаи маориф, инчунин дар рафти хондани курсҳо ва семинарҳои махсус аз рӯи масъалаи мазкур метавонанд самаранок истифода карда шаванд.

Саҳми шахсии довталаб дар дарёфти дараҷаи илмӣ. Муаллифи кори таҳқиқотӣ дар ҳама марҳилаҳои таҳқиқоти озмоишӣ: асосноккунии назариявӣ ва амалии кор, коркарди натиҷаҳои бадастомада, шарҳ, омӯзиш ва таҳлили андешаҳои фалсафӣ, педагогӣ ва иҷтимоии мутафаккир, ҷамъбасти хулосаҳо ва пешниҳоди тавсияҳои методӣ инчунин дар суҳбатҳо, гирифтани анкетаҳо, вохӯриҳо, иштироки бевосита дошт ва навиштани иншо, эссе таҳти роҳбарии муаллиф иҷро карда шудаанд.

Дар раванди амалӣ намудани кори таҳқиқотӣ довталаб тавссути истифодаи усулҳои зерини эмпирикӣ таҳқиқотро анҷом додааст:

- омӯзиш ва таҳлили назариявии асарҳои Мирзо Абдулқодири Бедил, ки масъалаҳои педагогика ва психологияро дар бар гирифтаанд, ҳамзамон диссертатсияҳои илмии олимони мамлакатҳои гуногун, ки ба таҳлил ва таҳқиқи андешаҳои адабӣ, педагогию психологии Мирзо Абдулқодири Бедил бахшида шудаанд;

- интихоб ва ба низоми муайян даровардан ва хулоса кардани ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил;

- омӯзиш, таҳлил ва муқоисаи таҷрибаи пешқадами кафедраҳои педагогика ва психологияи муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, омӯзиш ва истифодаи мероси илмию педагогии мутафаккирони бузурги гузаштагони халқи тоҷику форс дар ҷараёни ташкили таълим ва тарбия;

- омӯзиш ва таҳлили маводи бойгонӣ, барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ аз фанни педагогика ва маҷаллаю рӯзномаҳои даврӣ оид ба масъалаи таҳқиқшаванда;

- мушоҳидаҳои педагогӣ, суҳбатҳо, пур кардани анкета, муколамаҳо, тестҳо, эссе бо хонандагон, омӯзгорон, падару модарон;

- ташкил карда гузаронидани корҳои таҳқиқотӣ-озмоишӣ бо хонандагони синфҳои болоӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ.

Мавзуъ ва муҳтавои диссертатсия ба мундаричаи бандҳои зерини шиносномаи илмии 6D010301 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз он ҷумла: ба банди 2 – Таърихи рушди илми педагогика ва амалияи таълим (рушди таърихии амалияи таҳсилот; ташаккул ва рушди афкор; консепсияҳо, назарияҳо; омӯзиши монографияи мероси педагогии омӯзгорони маъруфи замони гузашта); таърихи этнопедагогика; ба банди 5 – Назария ва консепсияҳои тарбия (омилҳои иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; шаклҳо, принсипҳои тарбияи кӯдак дар марҳалаҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; асосҳои арзишии ташаккули раванди таълим, низомҳои педагогии тарбия; консепсияҳои этнопедагогии тарбия); ба банди 9 – Таҳқиқоти байнифаннии ҷанбаҳои педагогии таълим (таҳқиқоти соҳаҳои гуногуни рушди маориф дар асоси ҳамгироии соҳаҳои мухталифи илмии дониш; таҳқиқи фаъолияти педагогӣ дар қаринаи антропологияи иҷтимоӣ-фалсафӣ; мубрамсозии ҷузъи педагогии равандҳои иҷтимоӣ) мутобиқат мекунад.

Автореферат ва мақолаҳои илмии зерини чопнамудаи довталаб пурра мазмуни диссертатсияро инъикос мекунанд:

а) Мақолаҳое, ки дар нашрияҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудаанд:

[1-М] Қурбонов, Ф.Х. Абдураҳимов, Қ.С Тарбияи зебоӣ ва зебоипарастии инсон дар осори Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Қӯрғонтеппа ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Қӯрғонтеппа, 2017. - №1/3 (47). - С. 98-102. ISSN:2663-5534.

[2-М] Қурбонов, Ф.Х. Масъалаи тарбияи меҳнатӣ ва омӯзиши касбу ҳунар дар осори Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2018. - №1/1 (51). - С. 119-124. ISSN:2663-5534.

[3-М] Абдураҳимзода, Қ.С., Қурбонов, Ф.Х. Масъалаи некиву накукорӣ, саховатмандиву ҳимматбаландӣ ва хоксориву фурӯтанӣ дар осори Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2019. - №1/2 (62). - С. 60-69. ISSN:2663-5534.

[4-М] Қурбонов, Ф.Х. Абдураҳимзода, Қ.С. Масъалаи омӯзиши аҳвол, осор ва андешаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил дар асарҳои илмӣ ва таърихӣ / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2020. - №1/1 (71). - С. 79-84. ISSN:2663-5534.

[5-М] Лутфуллозода, М., Қурбонов, Ф.Х. Масъалаи адабу ахлоқ, саховатмандиву ҳимматбаландӣ ва хоксориву фурӯтанӣ дар осори Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов, М. Лутфуллозода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2020. - №1/2 (74). - С. 50-58. ISSN:2663-5534.

[6-М] Абдураҳимзода, Қ.С Қурбонов, Ф.Х. Масъалаи ростиву росткорӣ ва ҳақиқату ҳақиқатпарастӣ аз нигоҳи Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2020. - №1/3 (77). - С. 59-64. ISSN:2663-5534.

[7-М] Қурбонов, Ф.Х. Абдураҳимзода, Қ.С. Муҳити илмӣ фарҳангӣ ва маънавӣ - ахлоқии замони Мирзо Абдулқодири Бедил ва таъсири он ба ҷаҳонбинӣ ва афкори педагогии мутафаккир / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2020. - №1/4. - С. 79-86. ISSN:2663-5534.

[8-М] Қурбонов, Ф.Х. Абдураҳимзода, Қ.С. Масъалаҳои педагогию иҷтимоӣ дар ғазалиёти Мирзо Абдулқодири Бедил / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ. – Бохтар, 2021. - №1/2 (86). - С. 48-51. ISSN:2663-5534.

[9-М]. Қурбонов Ф.Х. Абдулқодири Бедил ва Ҳиндустони асри XVII ва XVIII / Ф.Х. Қурбонов // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ, Бохтар, 2023. - №1/3, қисми 2 (113). - С. 89-92. ISSN:2663-5534.

[10-М] Лутфуллозода, М. Қурбонов, Ф.Х. Мирзо Абдулқодири Бедил дар боби дӯстиву рафоқат, сидқу вафо, сабру таҳаммул ва ваҳдату якдилӣ / М. Лутфуллозода Ф.Х. Қурбонов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Силсилаи илмҳои педагогӣ. – Душанбе, 2022. №3. - С. 289-294. ISSN:2074-1847.

б) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо ба табъ расидаанд:

[11-М] Қурбонов, Ф.Х. Мирзо Абдулқодири Бедил дар боби мақому манзалати инсон ва фазилатҳои некиву накукории он / Ф.Х. Қурбонов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Силсилаи илмҳои педагогӣ. – Душанбе, 2021. №3-4 (7-8). - С. 66-74. ISSN:2708-5759.

[12-М] Қурбонов, Ф.Х. Масъалаи тарбияи ахлоқии инсон дар асарҳои манзуми Мирзо Абдулқодири Бедил [Матн] / Ф.Х. Қурбонов, Қ.С. Абдураҳимзода // Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ дар мавзуи «Рушду таҳаввули жанри қасида дар адабиёти форсу тоҷик» бахшида ба бузургдошти ҳаким Носири Хусрави Қубодиёнӣ ва 80-солагии доктори илмҳои филологӣ, профессор Икромов Искандар (Бохтар, 21-уми декабри соли 2023) – Бохтар, 2023. – С. 341-345

[13-М] Қурбонов, Ф.Х. Проблема воспитания человечества и человечности в творчестве Мирзо Абдулкадыра Бедиля [Текст] / Ф.Х. Қурбонов, // Материалы Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы современного образования» (Часть 2). - Душанбе, 2022. - С. 87-91.

Ҷаласаи ғайринавбатии кафедраи педагогика пас аз баррасии масъалаи мазкур ва фикру андешаҳои баёнгардида чунин қарор қабул кард:

1. Диссертатсияи Холбойзода Фатҳиддин Холбой дар мавзуи «Ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ва татбиқи онҳо дар синфҳои болоии мактабҳои муосири тоҷик» аз рӯи ихтисоси 6D010301 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) кори анҷомёфта ба ҳисоб рафта, ба тамоми талабот ва меъёрҳои «Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ ва

унвонҳои илмӣ» (Қарори Ҳукумати ҶТ, №295, аз 26.06.2023) ҷавобгӯ мебошад ва ба пуррагӣ аз рӯи талаботи бандҳои шиносномаи ихтисоси 6D010301 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) омода гардидааст.

2. Диссертатсияи Холбойзода Фатҳиддин Холбой дар мавзуи «Ақидаҳои педагогии Мирзо Абдулқодири Бедил ва татбиқи онҳо дар синфҳои болоии мактабҳои муосири тоҷик» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD) доктор аз рӯи ихтисоси 6D010301 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) барои баррасӣ ва ҳимоя ба Шурои диссертатсионии 6D.КОА-026-и назди МДТ «Донишгоҳи давлатии Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров» пешниҳод карда шавад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи ғайринавбатии кафедраи педагогикаи факултети педагогика ва варзиши МДТ «Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав», аз 25.09.2024, №2Б қабул гардидааст. Дар ҷаласа 15-нафар иштирок доштанд.

Натиҷаҳои овоздиҳӣ: тарафдор - 15 нафар, зид – нест, бетараф - нест.

Раиси ҷаласа, н.и.п. Бобоева Г.Ш.

Котиби ҷаласа, н.и.п. Каримова М.М.

Имзоҳои Г.Ш. Бобоева ва
М.М. Каримоваро тасдиқ менамоям:

Сардори шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсуси
МДТ «Донишгоҳи давлатии Бохтар
ба номи Носири Хусрав» Исозода Т.И.